EFESA · 2. GADSIMTS · NO GRIEĶU

Artemidora sapņu grāmata

II · Dievi, bagātība un ceļojumi

Ko vēsta tavs sapnis — mīlestību, bagātību vai nākotni

ARTEMIDORS NO DALDIS · II GRĀMATA

GUDRĪBAS GRĀMATAS · SAPŅI UN ZĪMES · NR. 105

Artemidora sapņu grāmata

II. Dievi, bagātība un ceļojumi

Senākā pilnīgi saglabājusies sapņu grāmata — ko sapnis sola bagātam un nabagam, mīlētājam, ceļiniekam un valdniekam. Trīs daļu otrā: Artemidora II grāmata, 75 nodaļas. Pilns tulkojums no grieķu valodas pēc 1603. gada Parīzes izdevuma, ar vērēm, priekšvārdu un komentāriem

BlusaBooks · MMXXVI

© 2026 BlusaBooks (SIA "Blusa Entertainment"). Tulkojums, vēres, priekšvārds un komentāri.

Avots: Artemidors no Daldis, «Sapņu skaidrošana» (Oneirocritica, 2. gs.), pēc N. Rigo (N. Rigault) izdevuma «Artemidori Daldiani et Achmetis Sereimi f. Oneirocritica», Parīze, 1603 (Djūka universitātes eksemplārs, archive.org); grieķu teksts ar J. Kornārija latīņu tulkojumu; teksts — publiskais domēns. Tulkots no grieķu valodas; iespiestā izdevuma attēli grāmatā nav ievietoti. Daži sapņi par aizliegtiem dzimumsakariem mūsu izdevumā izlaisti; izlaistās vietas tekstā atzīmētas. Grāmata ir vēsturisks avots: veselības vai citi apgalvojumi atspoguļo antīkās pasaules priekšstatus, nevis medicīnisku vai cita veida padomu.

BLUSABOOKS · MMXXVI

SATURS

Priekšvārds 6

Otrā grāmata 8

Ievads 8
1. Par nomodu 8
2. Par iziešanu no mājām un sveicināšanu 8
3. Par visādu apģērbu un rotām — vīriešu un sieviešu 9
4. Par to, ka sapnī mazgā savas drēbes 11
5. Par ārējām rotām 12
6. Par matu ķemmēšanu un pīšanu 13
7. Par skatīšanos spogulī 13
8. Par gaisu un to, kas notiek gaisā 13
9. Par uguni, ko lieto ikdienā 17
10. Par mājas daļām, kas deg 17
11. Par medībām un suņiem 19
12. Par visādiem dzīvniekiem 20
13. Par rāpuļiem 25
14. Par zveju 26
15. Par vardēm 28
16. Par jūras zvēriem 29
17. Par kaijām un niršiem 29
18. Par beigtām zivīm 29
19. Par putnu ķeršanu ar līmi 30
20. Par radībām, kas ceļo pa gaisu 30
21. Par ezeru putniem 32
22. Par bitēm 32
23. Par kuģošanu 33
24. Par zemkopību 34
25. Par visādiem kokiem 35
26. Par visādiem mēsliem 37
27. Par upēm, ezeru, avotu un aku 38
28. Par purviem, kalniem, ceļiem, ielejām un aizām 39
29. Par tiesām un tiesas lietām 40
30. Par ārstiem 40
31. Par visādu varu 40
32. Par karu, karagājienu un karaspēka vervēšanu 42
33. Par divkauju 43
34. Par dievu godināšanu 44

35. Par debesu un zemes dieviem 44
36. Par Sauli 48
37. Par Mēnesi 49
38. Par zvaigznēm 50
39. Par varavīksni 51
40. Par mākoņiem 51
41. Par vējiem 52
42. Par zemes dieviem 52
43. Par jūras dieviem 57
44. Par pazemes dieviem un tiem, kas ap viņiem 58
45. Par varoņiem un dēmoniem 60
46. Par zemestrīcēm un plaisām zemē 61
47. Par kāpnēm, pannu, dzirnavām, piestu un gaili 61
48. Par olām 61
49. Par hipokentauru, Skillu un cilvēkveidīgiem dieviem 62
50. Par rakstāmo dēlīti un grāmatām 63
51. Par irbēm 63
52. Par važām 63
53. Par sitieniem 63
54. Par nāvi 64
55. Par pakāršanos 65
56. Par nokaušanu 65
57. Par to, ka tevi sadedzina dzīvu 65
58. Par krustu 66
59. Par cīņu ar zvēriem 66
60. Par nokāpšanu Aīdā 66
61. Par nešanu un to, ka tevi nes 67
62. Par mirušajiem 67
63. Par naudu 68
64. Par dārgumu 68
65. Par asarām 69
66. Par kapa pieminekli 69
67. Par to, ka mirušie atdzīvojas 69
68. Par to, ka mirušie mirst vēlreiz 70
69. Par nāvējošu indi 70
70. Par laulībām 70
71. Par bezdelīgu un lakstīgalu 71
72. Par zobiem 71
73. Par lidošanu 72
74. Par uzticamajiem 74
75. Par dzīves ilgumu 75

Komentāri 80

nabagam — važas. Atslēga ir līdzība, paraža un vārdu spēle, un dažkārt arī burtu skaitliskā vērtība. Katrs sapnis ir sava rindkopa.

Kāpēc tas joprojām aizrauj. Šī ir grāmata par vēlmēm, ko cilvēki sapņos meklē arī šodien: brīvību, naudu, mīlestību, varu un drošu atgriešanos mājās. Noslēgumā Artemidors zvēr, ka visu pārbaudījis pieredzē, un saka, ka darbu viņam licis rakstīt dzimtās Daldis dievs Apollons Mists[1].

Par tulkojumu. Tulkots no grieķu teksta 1603. gada Parīzes izdevumā, ko sagatavojis N. Rigo (N. Rigault), ar Jana Kornārija (Janus Cornarius) latīņu tulkojumu kā palīgu. Šī grāmata tulkota pilnībā, bez saīsinājumiem, kā oriģinālā. Laikmeta priekšstati par vergiem, sievietēm, sodiem un dieviem nav mīkstināti. Mūsu skaidrojumi ir tikai vērēs lapas apakšā.

Antīkās pasaules priekšstati; nav medicīnisks vai cits padoms.

Otrā grāmata no trim.

1 Apollons «Iesvētītais» — Daldis pilsētas dievs; Artemidors savu dzimteni godāja pēc mātes līnijas.

spaidus un grūtības, bet tiem, kam ir tiesas prāva, — notiesāšanu, jo tas apņem ķermeni. To pašu nozīmē arī tā sauktais «fainols»[1] un viss, kas tiem līdzīgs; tāpēc šīs drēbes labāk novilkt nekā paturēt. No citām drēbēm nevienas pazaudēšana nenāk par labu, izņemot nabagiem, vergiem, saistītajiem, parādniekiem un visiem, kas atrodas spaidos: šo drēbju pazaudēšana viņiem nozīmē to ļaunumu zudumu, kas apņem viņu ķermeni. Citiem nav labi ne kailam palikt, ne drēbes pazaudēt, jo tas nozīmē zaudēt visu, kas kādam ir par rotu. Sievietei der raibs un ziedains apģērbs, it īpaši hetērai un bagātai sievietei: viena valkā ziedainas drēbes sava amata dēļ, otra — greznības dēļ. Vienkrāsainas drēbes visiem nozīmē labu, it īpaši tiem, kas ir piesardzīgi, jo šāda krāsa neļauj tikt atmaskotam. Vienmēr labāk ir valkāt tīras, spožas un labi izmazgātas drēbes nekā netīras un nemazgātas, izņemot tos, kas strādā netīrus darbus.

4. Par to, ka sapnī mazgā savas drēbes

Ja kāds sapņo, ka mazgā savas paša drēbes vai cita drēbes, tas nozīmē, ka viņš nometīs kādu no savas dzīves grūtībām, jo arī drēbes, tās mazgājot, nomet netīrumus. Tāpat šis sapnis liek atklāt un uzzināt slēptas lietas. Jo senie vārdu «mazgāt» pārnestā nozīmē lietoja arī «atmaskot» vietā, kā kaut kur saka Menandrs[2]:

«Ja tu par manu sievu runāsi tik ļauni, gan tavu tēvu, tevi un tavējos es izmazgāšu», —

tas ir, atmaskošu. Tāpēc tiem, kas baidās tikt atmaskoti, briesmīgi ir valkāt vai redzēt izmazgātas drēbes.

1 Fainols (latīņu paenula) — biezs ceļa apmetnis ar kapuci, kas apņēma visu augumu.
2 Menandrs (ap 342–290 p.m.ē.) — atēniešu jaunās komēdijas rakstnieks; viņa rindas senatnē bieži citēja kā parunas.

sieviete kļūst siltāka. Bet iemest tajos uguni un tad to nodzēst nozīmē, ka pats kļūsi par cēloni saviem zaudējumiem. Tas nu, kas izriet no stāstījuma par uguni, ir pietiekami izteikts.

11. Par medībām un suņiem

Tālāk man šķiet pareizi izskaidrot to, kas attiecas uz medībām. Tīkli, tīklu mietiņi, kāju lamatas, cilpas un visa tīklu izlikšana, arī tā sauktie «mākoņi»[1] un viss, ko cilvēki tur sagatavotu medībām, ir ļauna zīme. Labi tie ir vienīgi tiem, kas vajā aizbēgušus vergus, un tiem, kas meklē ko pazaudētu, jo vēsta, ka tie drīz tiks atrasti. Pārējiem tie nozīmē kavēkļus darīšanās, jo sapina, kā arī briesmas un slazdus, jo tos taču gatavo, lai kaitētu dzīvām radībām. Vienmēr labāk pašam tos turēt nekā redzēt pie cita, tāpat kā labāk ir darīt ļaunu nekā ciest ļaunu.

Medību suņi, kas iziet uz medībām, visiem ir laba zīme un vēsta veiksmīgas darīšanas. Tiem, kas bēg, tie ir ļauna zīme. Turpretī suņi, kas atgriežas no medībām, kā novērots, nozīmē bezbailību un bezdarbību.

Stāstījumam par medībām seko stāstījums par visām zemes dzīvajām radībām — divkājainām, bezkājainām un četrkājainām; sākšu ar četrkājainajām.

No suņiem vienus tur medībām, un no tiem vieni ir pēdu dzinēji, bet otri metas virsū pašiem zvēriem; citus tur mantas sargāšanai — tos mēs saucam par mājas sargiem un piesietajiem; vēl citus tur prieka pēc, kā tā sauktos Melitas sunīšus[2]. Medību suņi tātad nozīmē to, ko cilvēks mēģina panākt ārpus mājas, un darīšanas. Tāpēc ir labi redzēt tos medījam, kaut ko ķeram vai jau noķērušus, kā arī gatavojamies iziet medībās, jo tie vēsta darīšanas. Bet tie, kas nāk uz pilsētu, nozīmē bezdarbību, jo tie beidz savu darbu.

Mājas sargi nozīmē sievas, mājas vergus un iegūto mantu. Tāpēc, ja tie ir spēcīgi un luncinās ap saimniekiem, tie nozīmē labu mājas sargāšanu gan attiecībā uz sievu, gan uz mājiniekiem, un lielu mantas drošību; bet, ja tie ir slimi, tie vēsta slimību

1 «Nephelai» — smalki, gandrīz neredzami putnu tīkli.
2 Melitas sunīši — mazi, pinkaini istabas sunīši, ko senatnē turēja dāmas un bagātnieki; nosaukums cēlies no Melitas salas (tagad Malta).

16. Par jūras zvēriem

Redzēt jūras zvēru jūrā nenāk par labu nevienam, izņemot delfīnu: to redzēt jūrā ir laba zīme, un no turienes, kurp tas aizpeld, tas vēsta vēju pūšam. Turpretī ārpus jūras un ūdens katrs jūras zvērs, ja to redz, ir laba zīme, jo tas vairs nespēj nodarīt ļaunu, — tas nespēj pat sevi glābt, bet ir vārgs un mokoši mirst. Tāpēc tas nozīmē, ka ienaidnieki ne tikai neko nespēs, bet arī, ļauni būdami, ļauni ies bojā. Delfīns, ko redz ārpus jūras, nav laba zīme, jo tas nozīmē, ka redzētājs redzēs mirstam kādu no saviem vismīļākajiem.

17. Par kaijām un niršiem

Kaijas, nirēji un citi tamlīdzīgi jūras putni kuģotājus noved līdz pēdējām briesmām, taču neliek tiem iet bojā: jo visi šie putni ienirst, bet jūrā nenoslīkst. Citiem cilvēkiem tie nozīmē vai nu hetēras[1] un netiklas sievietes, vai arī burvjus, plēsonīgus un nežēlīgus vīrus, kas iztiku pelna no ūdens vai ar ūdens palīdzību. Pazudušais netiks atrasts, jo ko tie noķer, to aprij.

18. Par beigtām zivīm

Sapņot, ka jūrā redzi vai atrodi beigtas zivis, nav labi, jo tās nozīmē veltīgas cerības un neļauj piepildīties gaidītajam. Dzīvas zivis labāk ir ņemt, pašam zvejot vai pirkt no citiem un, kad tās pārdotas, ēst. Par to sagatavošanu un piedevām spriedumi jādara pēc tā, kā sagatavo gaļu.

Sapni, ka gultā redzi zivi, jāuzskata par sliktu kuģotājam un slimajam: pirmajam tas nozīmē kuģa bojāeju, otrajam — briesmas caur mitrumiem vai no mitrumiem. Ja grūtniece iedomājas, ka dzemdējusi zivi, tad, kā saka senie, viņa dzemdēs mēmu bērnu; bet, kā esmu novērojis, — īsmūžīgu. Daudzas ir dzemdējušas arī nedzīvus bērnus. Jo katra zivs, nonākusi ārpus savas vides, nomirst.

1 Hetēras — izglītotas, dārgas kurtizānes, kas pavadīja vīriešus dzīrēs.

izdos sabiedrības labā, un daudzi nāks uz viņa māju, lūgdami un būdami vajadzībā, jo upe vajadzīga visiem. Bet nabagam vīram tas apmelo sievu vai kādu no mājiniekiem, ka tie pārkāpj laulību vai uzvedas nekrietni. Cits ūdens, kas ieplūst mājā, ja tas ir duļķains, nozīmē, ka redzēsi māju degam; bet ja tīrs — ka iegūsi mantu un naudu. Redzēt mājā vai laukā aku, kuras agrāk tur nav bijis, ir labi, jo tas nozīmē mantas pieaugumu. Neprecētam un bezbērnu cilvēkam — sievu un bērnus. Jo akā mājo nimfas[1], un tāpat kā sieva, arī aka mājiniekiem sniedz to, kas tiem vajadzīgs. Labi ir arī redzēt aku pilnu, ūdenim brāžoties augšā, ja vien tas nepārplūst pāri malām; jo ūdens, kas pārplūst un tek ārā no akas, pareģo, ka iegūtais labums, sieva un bērni nepaliks. Tas pats ir arī tad, ja sveši ļaudis smeļ ūdeni no viņa akas. Liels ezers nozīmē to pašu, ko upe, izņemot ceļošanu: tas liedz ceļot, jo ūdens tajā netek, bet vienmēr stāv tajā pašā vietā. Bet mērens un pavisam mazs ezers nozīmē turīgu sievieti, kam patīk mīlas prieki; jo arī ezers uzņem tos, kas grib tajā iekāpt, un neatraida. Vislabāk būtu ezerā vai upē kuģot, nevis peldēt. Avoti, strūklakas un strauti, kas pilni ar labu ūdeni, ir vienādi labi visiem, bet visvairāk slimajiem un trūcīgajiem: vieniem tie vēsta pārticību, otriem — izglābšanos; jo nekas nav tik barojošs kā ūdens. Bet ja tie izsīkst un tajos nav ūdens, tie visiem nozīmē pretējo.

28. Par purviem, kalniem, ceļiem, ielejām un aizām

Purvi nāk par labu vienīgi ganiem, bet pārējiem tie vēsta bezdarbību, un ceļiniekiem tie kļūst par šķērsli, jo tajos grūti iziet cauri. Kalni, ielejas, birzis, aizas un visi meži pareģo bēdas, bailes, nemierus un dīkdienību; vergiem un ļaundariem — spīdzināšanu un sitienus, bagātajiem — zaudējumus, jo tos izcērt un tie vienmēr kaut ko nomet. Vienmēr labāk ir tos izstaigāt cauri un atrast tajos ceļus, un no tiem nokāpt līdzenumā, un pamosties, kad tajos vairs neesi. Kādus ceļus kāds sapnī iet, tāda būs viņa dzīve. Plati, līdzeni un gludi ceļi līdzenumā pasludina lielu vieglumu darāmajās lietās; gludi, bet augšup ejoši ceļi nozīmē, ka iecerēto paveiks ar vilcināšanos un grūtsirdību — ja vien kāds uzkāpj augšā un domā, ka

1 Nimfas — dievišķas jaunavas, kas mitinājās avotos, upēs un akās; grieķu «nymphē» nozīmē arī «līgava».